

CZU: 050(498)"1930/1934"

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4475237>

REVISTA *BOABE DE GRĂU* DESPRE EXPOZIȚIILE DEDICATE COPILOR ȘI TINERILOR (1930-1934)

Gherghina BODA

Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva, România

Revista de cultură *Boabe de grâu* cuprinde în paginile sale numeroase informații despre activitatea expozițională a societății românești interbelice, unele dintre acestea fiind dedicate în exclusivitate copiilor și tinerilor. Această preocupare denotă atenția care începe să se acorde și de către societatea românească tinerelor vârstare, în fapt – viitorului țării. Ne referim la expoziții internaționale ale copilului, la cele dedicate mișcării cercetașilor, la cele didactice sau ale școlilor de arte și meserii. Acestea conturează cititorului imaginea unei vieți culturale active în cadrul societății românești interbelice, un mod frumos de educație colectivă și de popularizare a creațiilor, indiferent de vârstă, o preocupare permanentă de ofertă diversă de loisir.

Cuvinte-cheie: *revistă, expoziții, național, internațional, artă, cultură, exponate.*

THE MAGAZINE *BOABE DE GRĂU* ABOUT THE EXHIBITIONS DEDICATED TO CHILDREN AND YOUNG PEOPLE (1930-1934)

The culture magazine *Boabe de grâu* pages contain a lot of information about the exhibitions of the Romanian interwar society, some of which were dedicated exclusively to children and young people. This preoccupation illustrates the attention that the Romanian society was starting to pay to its young offspring, in fact to the future of the country. We refer to the international exhibitions dedicated to children, to those dedicated to the scout movement, to the didactic ones or to those held by the arts and crafts schools. They layout the image of an active cultural life during the interwar Romanian society, of a beautiful way of collective education and popularisation of creations, regardless of age, of a permanent preoccupation for a diverse leisure offer.

Keywords: *review, exhibitions, national, international, art, culture, exhibits.*

Introducere

Revista *Boabe de grâu* a fost fondată la București de scriitorul Emanoil Bucuța (n. 27 iunie 1887, Bolintin-Deal, jud. Iflov – m. 7 octombrie 1946, București), născut cu numele de Emanoil Popescu [1, p.94]. A fost totodată directorul și redactorul-șef al publicației lunare de cultură, care se prezintă ca o revistă ilustrată, în care textul este completat armonios cu numeroase fotografii și hărți. A fost publicată la Librăria de Stat în perioada 1930-1934.

În paginile revistei, care se prezintă lectorului ca o reală publicație de cultură, atât prin temele prezentate, cât și prin ilustrația bogată și atent selecționată, își găsesc locul și informațiile despre diverse expoziții organizate sau găzduite atât în țară, cât și în străinătate. Se cunoaște faptul că expozițiile erau considerate adevărate evenimente social-culturale, care aduceau în atenția publică produsele muncii artistice, economice, de cercetare istorică sau etnografică, artizanală etc. Organizarea expozițiilor era o activitate des uzitată de societatea vremii, constituind un loc de etalare a produselor culturale, economice sau artizanale, dar și un loc deosebit de socializare și de întâlnire. Expozițiile artistice, cu predilecție, constituiau un bun prilej de întâlnire a persoanelor cultivate din comunitatea respectivă, cu gust artistic deosebit și cu pretenții de educație artistică.

În perioada anilor 1930-1934, revista *Boabe de grâu* aduce în atenția cititorului o gamă variată de expoziții, cum ar fi cele artistice (desen, gravură, pictură), organizate, de regulă, de saloanele oficiale, expoziții de fotografie, cercetășie, literare, didactice, de radio, de igienă, a copilului, ouă de Paști, arhitectură, dar și cele internaționale cu participare românească (Barcelona – 1929, Haga – 1930). În perioada interbelică, dezvoltarea explozivă a societății românești sub toate aspectele sale cuprinde și o activitate expozițională foarte diversă, menită să lărgască oferta de loisir a populației.

Principalele expoziții prezentate în paginile revistei

O expoziție de excepție, care a fost intens popularizată în paginile publicației *Boabe de grâu*, a fost cea a *Copilului*, organizată de Direcția Educației Poporului și inaugurată în 15 iunie 1930 la sala „Ileana” a Librăriei de Stat. Ideea acestei expoziții s-a născut din modelele oferite de alte state europene care, acordând o atenție deosebită educației și dezvoltării intelectuale și estetice a copiilor, organizaseră expoziții în care aduceau în

atenția publică produsele artistice ale copiilor (desene, picturi, sculpturi, jucării etc.), dar și cărți scrise și ilustrate special pentru copii. Una dintre aceste expoziții de carte pentru copii fusese organizată la Geneva în 1929, cu prilejul întâlnirii internaționale pedagogice, la care participase și România, promotor al acestei participări fiind Apostol D. Culea [2, p.103].

Expoziția copilului organizată la București urma să cuprindă cărți pentru copii, altele decât cele didactice, desene și jucării făcute de copii cu vârste cuprinse între 3 și 13 ani, în care „se va oglindi liberă mirarea lor nevinovată înaintea lumii înconjurătoare, ascuțimea observațiilor spiritului inventiv, umorul special, un întreg univers sufletesc, de obicei așa de puțin cunoscut nouă dar pe care ne luptăm pe toate căile să-l înrăurim, modelându-l după al nostru, al oamenilor maturi, și luându-i de atâtea ori originalitatea, înainte să pornim la schimbarea sufletului copilăresc, punându-l la nivelul nostru, e nevoie să-l cunoaștem în ce are el propriu. Manifestările cele mai proprii copilului sunt însă jocurile lui, desenul, cioplitul lemnului, confecționarea jucăriilor mecanice, a păpușilor din orice material: lut, cârpe, precum și orice fel de născocire care-i aparține, înfăptuite cu mâna proprie și propria fantezie, fără ajutor străin, de-a dreptul sau de sugestie” [3]. Din aceste cerințe se desprinde clar ideea de sprijinire a originalității în toate creațiile artistice ale copiilor, crez care trebuia să ghideze permanent munca dascălului, dar și a părintelui.

Comisia de organizare a expoziției, de selectare a materialelor și de împărțire a premiilor era formată din N.N. Tonitza, Apostol D. Culea și Emanoil Bucuța [4, p.104, 233]. Exponatele au fost împărțite în 3 secțiuni – desene, jucării, clasificate după materialul din care sunt confecționate (păpuși, aeroplane și aeronave etc.), cărți pentru copii, atât autohtone, cât și olandeze, poloneze, bulgare, din Belgrad [5, p.313] – dispuse în cele 3 săli ale Bibliotecii de Stat [6, p.233]. Premiile în bani și materiale de desen au fost stabilite astfel: Premiul I, în valoare de 3000 lei, cu un supliment de 1500 lei constând în materiale de pictură, acuarele, pastel sau desen; Premiul II, în valoare de 2000 lei, cu un supliment de 1000 lei pentru materiale; Premiul III, în valoare de 1000 lei, cu un supliment de 750 lei pentru materiale și Premiul IV, în valoare de 500 lei, cu un supliment de 250 lei pentru materiale [7, p.104].

Exponatele au fost așezate pe 3 mese mari, pe rafturi și suspendate de tavan, constituindu-se într-o colecție privită ca nucleul unui viitor muzeu, însă cu nenumărate oferte de cumpărare din partea celor peste 5000 de vizitatori [8, p.307]. Evenimentul a fost intens mediatizat de alte periodice ale vremii. În articolul „Copilul veacului”, apărut în ziarul „Cuvântul” din 20 iunie, se afirma referitor la exponate și la autorii cei mici, că acel copil „care expune în sala „Ileana”, nu este numai copilul adormind în poala bunicii, dus de pajuri pe tărâmurile întunecate, lăsat în poarta castelului unde tânjește, captivă, Ileana Cosânzeana sau poposind la Turnul Milenei. Copilul acesta este în același timp și copilul veacului, al veacului electricității și mașinismului, al radiodifuziunii și aviației. Nu este eveniment geologic sau patetic, focul de la Moreni sau nenorocirea de la Costești, nu este cucerire tehnică modernă, locomotivă, bastiment, aeronavă sau aparat de recepție cu lămpi, care să nu solicite fantezia copilului acesta, ivit odată cu tancurile și cu cinematograful și crescut în melodia aeriană a zborurilor transoceanice și a mesajilor radiofonice...” [9, p.307]. Adrian Maniu, referindu-se la micii artiști, dar îndeosebi la naivitatea și sinceritatea lor artistică, îi pune alături de marii artiști: „Un grup de copii ce se bat cu zăpadă îmi amintește de Breughel, alții seamănă cu miniaturi de pe evanghelii, cu smalțuri persane, cu icoane pe sticlă, cu deseneuri de Cocteau și Derain, cu capodoperele preistorice din grote, cu picturile din piramidele Egiptului, în copii e toată omenirea trecutului și viitorul omenirii” [10, p.307].

Despre această expoziție dedicată copilului s-a ținut și o conferință la radio, unde au fost anunțați și premianții: „*Pentru desene*: Antohi George, Dobrotineanu Dan, Afane și Gogo Ionel Teodoreanu, Petrea Paul, Moțaș C. Ion, Popescu Victor, Petrescu Victor, Roman Augusta, Irimia Florica, Gheorghiu Maria, Boschke Olga, Bucovschi Paul, Ene Constanța, Radu Stanca, Alexiu Florica, Scuratoschi Mimi; *Pentru Jucării*: Niculescu Constantin, Alexandrescu Niculae, Cristea Virgil, Antonescu Vasile și George, Rădulescu Ion, Jurovski Adolf Bichescu Victor; *Pentru păpuși*: Manolache Eugenia, Vișoiu Filoftea, Ilieș Maria, Niță Virginia, Anghelescu Olga, Donica Ștefania, Samoilescu Maria, Arimescu Victoria [11, p.313].

Meritul acestei expoziții este acela că pentru prima dată s-au alăturat producțiile artistice ale copiilor, cu cărțile dedicate lor de către adulți, o înlănțuire firească de text, imagine și artă, un aport al micilor artiști la arta apanaj al adulților, copii prezentați în culoarea, inocența, naivitatea și sinceritatea vârstei lor, a percepției și redării realității prin ochii lor neperversiți, prin simțurile lor aproape de primitivism neatins de educația adulților. Expoziția a fost de fapt un omagiu adus copilăriei, vârsta cea mai pură din viața omului.

Inspirația acestui eveniment dedicat copilului a condus la organizarea unei alte expoziții internaționale a copilului, organizată în perioada 1-31 mai 1931, tot la București. Referitor la aceasta, revista *Boabe de grâu* aduce informații doar despre 2 afișe executate de un anume Demian, care a câștigat premiul I și II [12, p.118].

Primul afiș înfățișează o femeie (mamă sau soră) cu un copil în brațe, imagine laică din care emană căldură și apropiere între cele două ființe, o apariție „nevinovată și fără nicio punere în scenă. Petele de roșu dau și mai mult modernism și interior. E un grup lipit, fără nimic din revărsarea și rotunjeala clasică a vestitului autoportret al lui Vigée Lebrun. A ieșit în prag la o chemare sau la un zgomot de-afară. E o clipă de viață care are să piară numaidecât în vechile rosturi. E o părere, trecătoare ca și afișul” [13, p.118]. Al doilea afiș, cu același motiv ca și primul, este prezentat însă într-un registru religios. Mama este înlocuită de Maica Domnului iar copilul – de Isus. „Totul este o icoană a unei făcătoare de minuni, ținută într-un galben foaie suflată cu aur. Capul femeii iese din cadru, care parcă nu poate să încapă atâta măreție, și, cât se vede, aplecat spre umărul stâng, e plin de linie bizantină și în același timp de o bunătate feciorelnică trandafirică, de primitiv italian... copilul binecuvântează, cu brațele ridicate în lături, ca nodurile unei legături. E o veșnicie, care s-a ridicat în zare și n-are să mai plece de-acolo. Afișul e numai o învelitoare străvezie, prin care se arată un motiv din altă lume” [14, p.118]. Aprecierea deosebită a autorului articolului pentru cel de-al doilea afiș denotă, de fapt, prezența permanentă a religiozității sufletului românilor, perceperea vieții prin intermediul sfânt al Cerului, închinarea și aplecarea lumii noastre în fața miracolului divin.

Vara anului 1930 a adus în atenția publică o a treia expoziție, de tip didactic de această dată. Și aceasta a fost dedicată în principiu tot copilului. A fost organizată tot în sala „Ileana” a „Cărții Românești” și a expus o mare diversitate de materiale didactice: hărți colorate, aparate de fizică, colecții de științele naturii, globuri ale pământului, tablouri istorice și naturale, animale împăiate, table negre [15, p.438-439] și multe alte materiale utile introducerii copilului în tainele științelor.

Alt tip de expoziții dedicate tinerilor și regăsite în paginile revistei *Boabe de grâu* sunt cele ale **cercetașilor**. Din punct de vedere istoric, cercetășia a apărut în Anglia, părinte fondator al mișcării fiind considerat Lordul Baden Powell, militar de profesie, care și-a încheiat cariera cu gradul de general-maior [16]. Momentul de debut al cercetășiei este considerat perioada 27 iulie – 8 august 1907, când pe insula Brownsea, coasta de vest a Angliei, Powell organizează o tabără pentru 20 de tineri cărora dorea să le imprime „spiritul de aventură, lucrul în echipă și progresul personal, prin forțele proprii”, idealuri formulate în cartea sa *Scouting for Boys*, lucrare care ulterior va sta la baza mișcării de cercetași [17]. În România, primele grupuri de cercetași, formate din elevi de liceu aflați în vacanță la Sinaia, apar în vara anului 1913, ulterior, la 12 mai 1914 înființându-se Asociația „Cercetașii României”, prezidată de gen.adj. regal Grigore Berindei [18], de aici parcursul acestei mișcări cunoscând o permanentă evoluție.

Una dintre *expozițiile cercetășești* a fost cea organizată în mai 1930, la o lună de la congresul pe țară al cercetașilor și al taberei organizate pentru tinerii veniți la București din Moldova, Dobrogea și Ardeal, tot în sala „Ileana” a „Cărții Românești”, unde și-au etalat „steagurile lor de front și stegulețele semnale, negru pe roșu, cu toată zoologia pe ele, de casă și sălbatică”, unde s-au putut vedea „colibe miniatură de bârne sau clopotnițe grele de mănăstire; tabere de Mare, cu corturi, străzi și locuri de exercițiu, într-o ordine romană; fotografii foarte izbutite; deseneuri în creion și schițe în pastel și uleiuri, jucării de cuțit sau traforaj; literatură de reviste și cărți sau afișe ilustrate; vitrine cu însemne și decorații, o pereche de cercetași, probabil o patrulă înaintea unui cort și pândind lângă un ceaun, întâia dare în fier a mămăligii. Dar cercetașii erau de cârpă, focul – de lumină electrică roșie, mălaiul fără apă!” [19, p.254].

O altă expoziție cercetășească va avea loc în următorul an, 1931, de această dată la pavilionul Salonului Oficial, în cele două săli și în vestibul [20, p.358-359]. În articolul dedicat acestei expoziții se trec în revistă realizările acestei mișcări: „Inviorarea unităților și legătura cu ele, revista „Cercetașul”, jamboreea aproape Internațională de la Piatra Neamț, numeroasele tabere, participarea la adunarea de la Kandersteg și de la Vincennes, această expoziție și fapte peste care trec, sunt atâtea dovezi” [21, p.359], care susțin progresul remarcat al acestei mișcări de tineri de-a lungul timpului.

Exponatele cohortelor din toate regiunile țării sunt etalate pe standuri, rafturi, piedestaluri și pupitre, obiecte caracteristice zonelor de proveniență, bogat reprezentate, reconstituiri de gospodării, de peisaje, de profiluri etnice, totul având mai degrabă aspect de târg decât de expoziție, „vesel și tânăr, nenumărat și felurit” [22], totul convertindu-se în mărturii palpabile ale progresului înregistrat de mișcarea cercetășească din România.

Expoziția ouălor de Paști din anul 1933, organizată în Bazarul de desfacere al Școlilor de Arte și Mese-rii din șoseaua Kiseleff și în sala „Ileana” a „Cărții Românești”, a etalat minunile ieșite din mâinile pricepute ale fetelor și profesoarelor de la Școala de Gospodărie, care cu o iscusință deosebită au adus în motivele ouă- lora încondeiate toată zbaterea și bucuria sufletului nostru, o întregă istorie a nemului românesc, o simbo- listică arhaică venită din adâncul timpului parcă pentru a nu ne lăsa să ne uităm obârșiile străvechi, de

dincolo de veacuri. „Din dâra subțirică de ceară, ce s-a prelins pe coaja albă, galbenă ori roșie a oului, capătă numeroase și variate îmbinări, reproducând în chip – primitiv poate – dar admirabil ca stilizare și armonie, obiecte din viața de plugar, păstor ori gospodar, chipuri de animale ori plante, observări satirice ori din natură și multe alte motive impunătoare prin simplitatea și frumusețea lor” [23, p.249]. Remarcabilă este puterea de creație spontană a țărăncii române, care „neștiind să cetească decât în cartea vie a naturii, de unde își ia cele mai multe modele, interpretându-le ca o adevărată mare artistă, ne dăm abia atunci seama că arta ei nu se sprijinește pe alte cunoștințe decât pe marea-i Îndemânare de a reda simplu imagini de ființe ori lucruri din lumea ei obișnuită” [24].

Participantele la expoziție au venit din mai multe zone ale țării, aducând cu ele crâmpie de viață seculară convertite în simbolistica motivelor artistic stilizate. Cu o îndemânare deosebită, neformată în școli de profil, femeile românce conturează în ceară și culoare o întregă istorie creativă, natura transpusă într-un mod primitiv la prima vedere, dar extrem de sofisticată în registrul simbolurilor utilizate cu măiestria marilor artiști.

Concluzii

În paginile sale, revista de cultură *Boabe de grâu* introduce lectorul în lumea societății interbelice, activitatea expozițională conturându-se ca o alternativă a petrecerii timpului liber într-un climat al frumosului, al informației științifice și culturale, al memoriei colective. Toate acestea conturează cititorului imaginea unei vieți culturale active în cadrul societății românești interbelice, un mod frumos de educație colectivă și de popularizare a creațiilor, indiferent de vârstă, o preocupare permanentă de ofertă diversă de loisir.

Referințe:

1. ȚARĂLUNGĂ, E. *Mic dicționar de literatură română*. București: Forum, 2007, p.94. [Accesat: 14.09.2020] Disponibil: https://www.academia.edu/5406170/DIC%C5%A2IONBAR_DE_LITERATUR%C4%82_ROM%C3%82N%C4%82
2. *Boabe de grâu*, 1930, nr. 2, p.103.
3. *Ibidem*.
4. *Ibidem*, 1930, nr. 4, p.104, 233.
5. *Ibidem*, 1930, nr.5, p.313.
6. *Ibidem*, 1930, nr.4, p.233.
7. *Ibidem*, 1930, nr.2, p.104.
8. *Ibidem*, 1930, nr.5, p.307.
9. *Ibidem*.
10. *Ibidem*.
11. *Ibidem*, p.313.
12. *Ibidem*, 1931, nr.2, p.118.
13. *Ibidem*.
14. *Ibidem*.
15. *Ibidem*, 1930, nr.7, p.438-439.
16. *Cercetașii României*. Istoric. [Accesat: 18.09.2020] Disponibil: <https://scout.ro/despre-noi/istoric/>
17. *Ibidem*.
18. „Cercetășia în România”. În: *Asociația Cercetășilor Tradiționali din România*. [Accesat: 16.09.2020] Disponibil: <https://cercetasii-traditionali.blogspot.com/p/cercetasia-in-romania.html>
19. *Boabe de grâu*, 1930, nr.4, p.254.
20. *Ibidem*, 1931, nr.6-7, p.358-359.
21. *Ibidem*, p.359.
22. *Ibidem*.
23. *Ibidem*, 1933, nr. 4, p.249.
24. *Ibidem*.

Date despre autor:

Gherghina BODA, doctor habilitat, cercetător științific I, Muzeul Civilizației Dacice și Romane din Deva, Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu-Mureș, Școala doctorală *Litere, Științe Umaniste și Aplicate*.

E-mail: ginaboda15@gmail.com

ORCID: 0000-0003-2736-1810

Prezentat la 16.12.2020